

**О НЕКИМ УЧЕСНИЦИМА ДРУГОГ СРПСКОГ УСТАНКА 1815. ГОДИНЕ
ИЗ КРАГУЈЕВАЧКОГ И ЈАГОДИНСКОГ ОКРУЖЈА**

Други српски устанак започео је у Крагујевачкој нахији убијањем турских поресција. И пре избијања устанка било је договора виђенијих људи и старешина, на којима су вршене припреме за устанак. Народне старешине и војводе предлагале су Николу Милићевића-Луњевицу за вођу новог устанка, али се он не хтеде примити, већ предложи за старешину Милоша Обреновића, војводу Рудничке нахије.¹ Одлука је донета на договору народних старешина у селима Рудовци и Вреоци. Устанак је већ био припремљен само се чекало пролеће.²

Због спонтаног народног отпора устанак је избио пре заказаног дана, на цветни четвртак 8(20) априла 1815. године, у Јасеници. Најпре је Арсеније Ломо ударио на турске зулумћаре у Јасеници, разлирио их и ослободио Рудник са својим Качерцима. Дан уочи цвети Сима Милосављевић-Паштрмац, Јован Обреновић и Благоје Томић из Кнића су са Грузанима побили турске сакупљаче пореза у селу Коњуши (Горња Груза).³

У недељу 11. априла (по старом календару) 1815. године, предајући заставу

Сими Милосављевићу-Паштрмцу речима „Ево мене, а ето вама рата са Турцима”, код цркве у Такову, Милош Обреновић свечано је објавио да се диже нови устанак.⁴ Глас о овом догађају брзо се пренео на све нахије. Вук Караџић је забележио да је кнез Милош „врасписао књигу на све стране”.⁵

Учешће у овом устанку узели су готово сви ранији устаници из првог устанка из готово свих нахија. Почетком лета 1815. године, турска власт престала је да постоји у унутрашњости Београдског пашалука.

Истражујући пре неколико година архивску грађу везану за устанке српског народа у Шумадији и Поморављу, пажњу ми је привукао један документ у Архиву Србије у Београду, који се односио на попис „Они у животу људи који су у време устанка Срба противу Турака у 1815-ој години с Књазом Милошем војевали за народну слободу”. Документ је настао 1865. године приликом обележавања 50-годишњице другог српског устанка и установљавања ордена таковски крст и сребрена медаља. Указ о установљењу овог одликовања допуњен 1878. године, када је уведен орден Таковски крст с мачевима за учеснике српско-турских ратова 1876, 1877/1878. годину.⁶

Учесници Таковског устанка из 1815. године пописани су редним бројем по окружјима од 1 до 310. За сваког живог учесника дати су подаци: године старости, село из кога потичу и занимање. У рубрици примедбе ретко шта је убележавано. Списак садржи 6 живих лица у 1865. години из окружја Ћупријског и 5 лица из окружја Јагодинског.

¹ Никола Милићевић-Луњевица (1767-1842.), марвени трговац, један од најбогатијих људи у Србији у време устанка за национално ослобођење. Узео је учешће у оба устанка и широкогрудно помагао устанике набављајући муницију и оружје. Историјски архив Шумадије, Фонд: „Никола Милићевић-Луњевица”, биографија коју је написао генерал Иван С. Павловић, Луњевичин унук (рукопис).

² В. Стојанчевић, Српска национална револуција и обнова државе од краја XVIII века до 1839. године, Историја српских народа V-1, СКЗ, Београд 1981, стр. 100-102. Пописана је и сва релевантна литература.

³ С. Богдановић, В. Миленковић, Б. Радовановић, Крагујевац престоница 1818-1841, Народни музеј Крагујевац, Историјски архив Шумадије, Народна библиотека „Вук Караџић” (каталог изложбе), Крагујевац 1991, стр. 3

⁴ В. Стојанчевић, нав. дело, стр. 102

⁵ Вук Ст. Караџић, Скупљени историјски и етнографски списи, Београд 1898, стр. 146

⁶ Б. Радовановић, Установљење ордена таковски крст и његови носиоци из 1865. године, Зборник музеја Рудничко-таковског краја, бр. 1, Горњи Милановац, 2001, стр. 99-100.

Овај документ је по вредности јединствен, за изучавање и познавање људи-учесника другог српског устанка. Документ је похрањен у Фонду Министарства унутрашњих дела, ф. IV, 71, 1877.

Како овде објављујемо извод из документа и то оне делове који се односе на

лица која су била у животу 1865. године, а узели су учешће у другом српском устанку 1815. године из окружја Крагујевачког и Јагодинског, да би сачували архитектонику документа ми смо задржали редне бројеве и рубрике онако како су оне дате у документу.

СПИСАК

они у животу људи који су у време устанка Срба противу Турака у 1815-ој години с Књазом Милошем војевали за народну слободу

Ред. број	Име и презиме ратника	Занимање	Место пребивања	Године старости
ОКРУГ ЂУПРИЈСКИ				
375.	Милорад Стевановић ⁷	свештеник	Гложани	80
376.	Милош Миљковић	земљоделац	Рајкинац	70
377.	Јован Радуловић	„	Брестово	75
378.	Милош Гавриловић	„	Медвеђа	70
379.	Јеремија Којадиновић	„	Дубока	70
380.	Живан Миљковић	„	Дубока	70
ОКРУГ ЈАГОДИНСКИ				
381.	Вулета Парамар ⁸	земљоделац	Ратковић	91
382.	Мојсило Миловановић	„	Жупањевац	74
383.	Лука Веселиновић	„	Жупањевац	70
384.	Анђелко Јовановић	„	Жупањевац	69
385.	Прока Јовановић	„	Рековац	73

⁷ У првом списку стоји Стефановић.

⁸ У првом списку записано Параман.

СПИСАК

учесника другог српског устанка који нису били у животу 1865. године⁹

Ред. број	Име и презиме ратника	Место	Означење наследника те породице
ОКРУГ ЈАГОДИНСКИ			
1096.	Филип Вуковић	Сабанта	-
1097.	Илија Вукомановић	Доња Сабанта	(У војсци је био старешина), Синовац-Милосав
1098.	Панта Тодоровић	Црнча	Синови-Милан и Тодор, земљоделци
1099.	Илија Писар	Црнча	Синови-Милета и Андреја
1100.	Стеван Пироћанац	Јагодина	Синови-Милош, начелник округа и Милан, столоначелник
1101.	Илија Н.	Доња Сабанта	Унук-Илија
1102.	Марко Шимушилов	Доња Сабанта	За ове се није могло дознати да ли какве родбине имају, а зна се да су ратовали и изгинули.
1103.	Павле Пацовић	Доња Сабанта	
1104.	Милосав Дробњак	Рековац	
1105.	Петар Павловић	Жупањевац	

ОКРУГ ЂУПРИЈСКИ			
1106.	Јосиф Ресавац	Свилајнац	
1107.	Јован Радомиров	Свилајнац	
1108.	Костадин Стефанов	Дубница	
1109.	Обрад Миловановић	Купиновац	
1110.	Милорад Милованов	Купиновац	
1111.	Богдан Миловановић	Купиновац	
1112.	Милан Марић	Брестово	Очеви и старија браћа ових лица били су у рату 1815.
1113.	Вуица попа Станишић	Црквенац	
1114.	Марко Милосављев	Црквенац	
1115.	Никодије М. Шарац	Мали Поповић	
1116.	Стојко Мигрић	Свилајнац	
1117.	Којадин Милојковић	Велики Поповић	
1118.	Миленко и Милосав Лукићи	Сење	
1119.	Милосав и Милош Милутиновићи	Супска	
1120.	Ранђел и Петар Мандрдићи	Влашка	
1121.	Брена Манојловић	Супска	
1122.	Мирко Зарић	Супска	
1123.	Стојан Чапаковић	Супска	

⁹ Уз сагласност аутора Б. Радовановића, редакција часописа „Корени” допунила је рад Списком учесника другог српског устанка који нису били у животу 1865. године („Споменик”, СХИВ, Одељење друштвених наука САНУ, Београд 1966, стр. 59).